

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Ніколенко Людмили Ігорівни

«Педагогічні умови формування професійної культури майбутнього викладача музичного мистецтва»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 13.00.11 – Освітні педагогічні науки.

Одним із основних завдань модернізації системи вищої освіти є інтеграція в європейський і соціокультурний простір. Тому сучасність висуває нові вимоги до рівня і якості професійної підготовки майбутніх вчителів. Перед освітою XXI століття постають важливі завдання, які полягають, насамперед, у розвитку цілісної особистості, забезпеченні її конкурентоспроможності, компетентності, мобільності, гармонійного співвідношення професійних, особистісних, творчих якостей майбутнього фахівця, розвиток його унікально-неповторної індивідуальності, професійного мислення і творчості, освіченості, практично-результативної спрямованості, самостійності, здатності до саморозвитку, самовираження і самоактуалізації у професійній діяльності і життєтворчості. У цьому контексті дослідження умови формування професійної культури майбутнього викладача музичного мистецтва безумовно є актуальним.

Дисертація виконана відповідно до тематики, передбаченої планом науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка «Соціально-професійне становлення особистості» (державний реєстраційний номер 0116U003481).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол №2 від 24 вересня 2018 р.).

Зміст дисертаційного дослідження дає уявлення про наукову цінність і практичну значущість даної роботи. Автор чітко визначив об'єкт, предмет,

мету та завдання дослідження, використав комплекс взаємодоповнюючих методів науково-педагогічного пізнання.

Варто зазначити, що дослідниця достатньо ґрунтовно визначила теоретичні засади формування професійної культури майбутнього викладача музичного мистецтва. Здобувачка, на основі аналізу наукової літератури та практики підготовки майбутніх викладачів уточнила сутність поняття професійна культура майбутнього викладача музичного мистецтва, як складного інтегрованого утворення, що характеризує майбутнього фахівця як ерудованого, освіченого, творчо-дієвого фахівця, здатного усвідомлювати значущість художніх цінностей у розвитку особистості, адекватно оцінювати, сприймати, інтерпретувати твори мистецтва, спроможного до творчого самовираження і самоактуалізації у соціально-культурному середовищі і професійній діяльності.

Заслуговує позитивної оцінки обґрунтування структури професійної культури майбутніх викладачів музичного мистецтва. Відповідно визначеної компонентної структури досліджуваного феномена визначено критерії та показники сформованості професійної культури майбутніх викладачів музичного мистецтва, схарактеризовано їх якісний зміст, зокрема: *ціннісно-мотиваційний критерій* характеризується мірою усвідомлення майбутніми фахівцями системи цінностей і передбачає розуміння мети навчання, значення мистецтва у розвитку особистості, ціннісне ставлення до професії і професійної діяльності (потреба, інтерес), визначає соціо-культурну активність майбутнього фахівця, його бажання і прагнення до творчого самовираження і самореалізації у професійної діяльності; *когнітивно-інформаційний критерій* характеризує ступінь розвитку пізнавальної та інтелектуально-емоційної сфери особистості майбутнього викладача, розвиненість його художнього світогляду, освіченість, загально-художню обізнаність, музично-теоретичну грамотність, ерудованість, наявність культурологічних, мистецтвознавчих, музично-теоретичних, музично-виконавських, психолого-педагогічних, практично-методичних знань та

вмінь; сформованість інтерпретаційної культури, здатності здійснювати художній діалог, розуміти художній образ в єдності форми і змісту музичного твору; *творчо-діяльнісний критерій* засвідчує здатність майбутніх викладачів до активної самостійно-пошукової, творчо-проектувальної діяльності; володіння художньо-інтерпретаційними вміннями, технікою художнього виконання; здатність до сценічно-образного перевтілення і художньо-комунікативного спілкування; здатність до емпатії, творчого самовираження і самореалізації у різних видах музично-творчої діяльності; *рефлексивно-оцінювальний* визначає ступінь розвиненості у майбутнього фахівця рефлексивної культури, здатності критично мислити, адекватно й самостійно оцінювати художні явища, дії, вчинки, виражати власну думку, аргументовані судження, переконання, виявляти перспективи власного розвитку та саморозвитку, планувати й здійснювати професійну діяльність та передбачати її результати.

Виокремлено чотири рівні сформованості професійної культури майбутніх викладачів музичного мистецтва: низький (репродуктивний), середній (усвідомлюваний), достатній (нормативний), високий (творчий).

Не викликає сумнівів практичне значення дослідження. У ході дослідження систематизовано та апробовано педагогічний інструментарій формування професійної культури майбутнього викладача музичних дисциплін; розроблено методику діагностики сформованості професійної культури майбутніх фахівців; розроблено методичні рекомендації з питань формування професійної культури майбутнього викладача музичного мистецтва; оновлено зміст фахових (музично-теоретичних та інструментальних) дисциплін («Сучасне мистецтво», «Основний музичний інструмент», «Акомпанемент та імпровізація», «Основи композиторської майстерності»), педагогічна практика; залученні майбутніх фахівців в активну соціокультурну діяльність.

Вважаю, що результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва; у

процесі підвищення кваліфікації та професійного зростання викладачів музичного мистецтва.

Для перевірки гіпотези дослідження було проведено педагогічний експеримент щодо ефективності визначених педагогічних умов. Експериментальна робота мала цілком позитивний характер, підтверджуючи тим самим припущення, що реалізація теоретичних положень, обґрунтованих в другому розділі, призведе до оптимізації процесу формування професійної культури майбутніх викладачів музичного мистецтва.

Результати дослідження знайшли відображення у 14 публікаціях автора, а саме, 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 2 статті – у зарубіжних наукових виданнях; 4 статті і 1 тези – у матеріалах науково-практичних конференцій, 1 навчально-методичний посібник (у співавторстві); 1 стаття – у наукометричній базі Web of Science.

Основні результати дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях: міжнародних – «Пріоритетні наукові напрямки педагогіки і психології: від теорії до практики» (Харків, 2018), «Мистецька освіта ХХІ століття: виклики сьогодення» (Кропивницький, 2018), «Мистецький освітній простір у контексті формування сучасної парадигми освіти» (Кропивницький, 2019), «Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities» (Каунас, 2019), «The world of science and innovation» (Лондон, 2020), «Мистецький освітній простір у контексті формування сучасної парадигми освіти» (Кропивницький, 2022), «Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін» (Умань, 2022); всеукраїнських – «Новаторські ідеї в галузі струнно-смичкової педагогіки» (Київ, 2018), «Новаторські ідеї в галузі струнно-смичкової педагогіки» (Київ, 2019), регіональних – «Український учитель у контексті глобалізаційних процесів» (Кропивницький, 2021), «Особистість: виклики та особливості розвитку в глобалізаційний час», (Кропивницький, 2021).

Оцінюючи позитивно проведене дослідження серед зауважень і побажань варто відзначити такі:

1. У п.п. 1.1 автор занадто детально розглядає поняття «культура», натомість, враховуючи предмет дослідження, варто більше уваги приділити аналізу категорій «загальна культура особистості», «професійна культура особистості».

2. У п.п. 1.2. аналіз практики підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва у закладах вищої освіти підсилив би теоретичну і практичну значущість дослідження.

Проте висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження.

Вважаю, що дисертація «Педагогічні умови формування професійної культури майбутнього викладача музичного мистецтва» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Ніколенко Людмила Ігорівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Рецензент

доц. Т.В. Бабенко

